

Naturtypelokaliteter langs nedre del av Hoenselva, Øvre Eiker kommune, Buskerud

Tom Hellig Hofton

Ekstrakt

Ifbm. planer om restaurering av Svensedam-demningen har BioFokus ved Tom H. Hofton på oppdrag fra Multiconsult ved Finn Gregersen kartlagt naturtypelokaliteter (DN13-systemet) og arts mangfold langs nedre del av Hoenselva i Øvre Eiker kommune, Buskerud.

Hoenselva på undersøkt strekning har interessante, men ikke spesielt høye biomangfold-naturverdier. Disse er knyttet til at elva danner et relativt intakt og tilnærmet sammenhengende lavlands-naturmiljø med variert elvenatur (stilleflytende, stryk, fossefall), flommark og rik lauvskog, inkl. noen partier med spesielle kvaliteter, som bindes sammen langs elveløpet.

Fire naturtypelokaliteter er avgrenset og beskrevet (3 B-verdi, 1 C-verdi). De mest verdifulle partiene er (1) flommarksskogen ved utløpet i Drammenselva, (2) Svensedammen og tilhørende flomsone-system, og (3) lauvskogen og elveløpet oppstrøms Svensedammen. Resterende areal har mer ordinær verdi, men har kvaliteter dels som sammenbinding for de tre B-lokalitetene, og dels som isolert lokalt viktig (C-lokalitet).

Såpass intakte lavlandselver med tilhørende flommarks- og kantskogmiljøer over lengre strekninger er uvanlig, og gjør at området vurderes som samlet lokalt til regionalt verdifullt. En god del av området er imidlertid negativt påvirket av ulike inngrep, og arts mangfoldet av sjeldne og rødlistede arter er beskjedent.

Nøkkelord

Flommark
Biologisk mangfold
Truete arter
Naturtyper
Hokksund

Omslag

FORSIDEBILDER (TOM H. HOFTON)
Øvre: Mandepil, Svensedammen.
Midtre: Svensedammen innløp
Nedre: Svensedammen

LAYOUT (OMSLAG)
Blindheim Grafisk

ISSN: 1504-6370

ISBN: 978-82-8209-293-7

BioFokus-rapport 2013-26

Tittel

Naturtypelokaliteter langs nedre del av Hoenselva, Øvre Eiker kommune, Buskerud

Forfatter

Tom H. Hofton

Dato

30.6.2014

Antall sider

20 sider

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder denne rapporten "levende" linker.

Oppdragsgiver

Multiconsult

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.

Andre BioFokus-rapporter kan lastes ned fra:

<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadallèen 21, 0349 OSLO

Telefon 22 95 85 98

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Innhold

INNHold	2
1 FORORD OG INNLEDNING	3
2 METODE	4
2.1 UNDERSØKELSENS TEMA	4
2.2 GEOGRAFISK DEKNING	4
2.3 FELTARBEID	4
2.4 NATURTYPELOKALITETER	4
2.5 DOKUMENTASJON	4
3 NATURTYPELOKALITETER KARTLAGT I PROSJEKTET	5
3.1 HOENSEVJA-ALLMANNSDALEN	6
3.2 HOENSELVA VED HOEN	9
3.3 SVENSEDAMMEN I HOENSELVA	13
3.4 HOENSELVA OPPSTRØMS SVENSEDAMMEN	17
4 REFERANSER	20

1 Forord og Innledning

Det planlegges restaurering av Hoen dam i Hoenselva. Tiltaket er utredet av Multiconsult på oppdrag for Fylkesmannen i Buskerud. Etter henvendelse fra Multiconsult ved Finn Gregersen, gjennomførte Tom H. Hofton (BioFokus) sammen med Finn Gregersen, kartlegging av naturtypelokaliteter etter DN13-systemet, og undersøkelser av artsmangfoldet (med fokus på forvaltningsrelevante arter og rødlistearter) langs nedre del av Hoenselva. Feltarbeidet ble gjort 25.6.2013. Finn Gregersen deltok på feltarbeidet i øvre del (Svensedammen og videre oppstrøms).

Et notat med naturtypebeskrivelser ble levert oppdragsgiver 20.8.2013. Et notat fra Multiconsult som oppsummerer naturverdier av ulike tema (naturtyper, ferskvann, fisk og amfibier, generelt biologisk mangfold) og vurderer konsekvenser, ble levert Fylkesmannen i Buskerud 23.8.2013 (Gregersen 2013).

Foreliggende BioFokus-rapport 2013-26 inneholder enkelte småjusteringer og suppleringer sammenliknet med lokalitetsbeskrivelsene av 20.8.2013.

Takk til Multiconsult ved Finn Gregersen for oppdraget, og for hjelp under feltarbeidet og konstruktive diskusjoner underveis. Takk også til Even W. Hanssen for opplysninger fra området.

Oslo/Eggedal, 30.6.2014.

Tom H. Hofton

2 Metode

2.1 Undersøkelsens tema

Kartleggingen har hatt fokus på avgrensning og beskrivelse av naturtypelokaliteter etter DN13-systemet, og målrettet leiting etter rødlistede og andre forvaltningsrelevante arter. Formålet har vært å få fram tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å vurdere konsekvenser for naturverdiene ved gjennomføring av damrestaureringen ifølge planer pr. 25.6.2013.

2.2 Geografisk dekning

Hele elvestrekningen fra utløpet i Drammenselva til ca 700 meter oppstrøms Svensedammen ble undersøkt. Partiet mellom jernbanebrua og Hoensfossene ble kun sørsiden av elva befart, men nordsiden er stort sett lett synlig og avstandsvurdert fra sørsiden.

2.3 Feltarbeid

Feltarbeidet ble gjennomført 25.6.2013. Været var gunstig (klarvær og god temperatur). Tidspunktet er relativt gunstig for dokumentasjon av lav, moser og karplanter, mens sopp er dårligere utviklet (de fleste arter fruktifiserer på høsten). Artsdokumentasjonen i området er middels grundig (samlet, som følge av 2013-undersøkelsen og Even W. Hanssens undersøkelser i 2003 og 2008). Moser er dårlig undersøkt, og det er nok potensial for interessante arter. Også av vedsopp er det et visst potensial for enkelte flere interessante (og kanskje rødlistede) arter i tillegg til det som er påvist.

2.4 Naturtypelokaliteter

Naturtypelokaliteter har blitt avgrenset, beskrevet og verdisatt ihht. DN-håndbok 13 (DN 2007) og instruks fra Direktoratet for Naturforvaltning (2012), ihht. fakta-ark pr. tidspunkt områdene ble kartlagt og rapportert. Lokalitetene er beskrevet med basis i både eget feltarbeid og eksisterende, tilgjengelig informasjon fra tidligere undersøkelser.

2.5 Dokumentasjon

Kartlagte arealer som tilfredsstiller krav til naturtypelokalitet er avgrenset, beskrevet og verdisatt ihht. standard naturtypekartleggings-metodikk (DN-håndbok 13 og tilhørende instruks av 2012).

Lokalitetene er avgrenset vha. GPS, topografisk kart og flybilder, og digitalisert i GIS-programmet QGIS.

Et utvalg digitale fotografier er tatt av landskap, lokaliteter, naturtyper og arter.

Artsfunn av de fleste interessante arter (rødlistearter, sjeldne arter, arter som på andre måter anses interessante) er koordinatfestet med GPS i felt (med nøyaktighet som oftest innenfor intervallet 5-10 meter), og er eller vil bli publisert på Artskart via BAB-base, som er BioFokus' egen GBIF-node. For de hyppigst forekommende artene på lokalitetene er av praktiske grunner ikke alle punktforekomster GPS-plottet. For noen arter ble det samlet inn belegg, disse vil etter hvert oversendes herbariene ved de offentlige naturhistoriske museene i Oslo (sopp og lav) og Trondheim (moser).

3 Naturtypelokaliteter kartlagt i prosjektet

Her følger beskrivelse av naturtypelokalitetene som ble funnet under kartleggingen. Naturtype og delnaturtype (utforming) følger inndeling etter DN13-systemet av 25.6.2013. Det foregår for tiden en omfattende revisjon av DN13-systemet.

Oversiktskart naturtypelokaliteter langs nedre del av Hoenselva

3.1 Hoensevja-Allmannsdalen

Referansedata

Fylke:	Buskerud	Verdi:	B
Kommune:	Øvre Eiker	Naturtype:	Flommarksskog, Deltaområde
Lokal-ID:	-	Utforming:	-
Gnr./bnr.:	-	Høydelag:	1-5 moh.
UTM (sentral):	32V xxxxx xxxxxx	Bioklima-region:	BN-OC
Areal:	22,7 daa.	Naturbase BN:	Ny lokalitet
Dato feltreg.:	25.6.2013	Prosjekt:	Hoenselva (Multiconsult)
Registrant:	Tom H. Hofton, Even W. Hanssen		

Områdebeskrivelse

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 25.6.2013 på oppdrag fra Multiconsult. Tidligere undersøkt av Even W. Hanssen på oppdrag for Øvre Eiker kommune i 2003 (Hanssen 2003) som en del av foreliggende beskrivelse bygger på. Det ble da avgrenset naturtype deltaområde med verdi C, men dette ligger ikke ute på Naturbase (2013). Også oppsøkt av Hanssen i 2008. Noen artsfunn fra Hanssens undersøkelser ligger på Artskart (2013). Lokaliteten er i 2013 utvidet og verdi oppgradert til verdi B som følge av ny vurdering.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger der Hoenselva renner ut i Drammenselva ca 500 meter oppstrøms Hokksundbrua, og består av det flate flommarksarealet fra utløpet oppstrøms til jernbanebrua, "avbrutt" av Hellefossveien og brua over elva som eneste inngrep av betydning. I tillegg til selve flommarksarealet er også noe av den rike lauvskogen på fastmarka omkring inkludert. Lokaliteten grenser mye mot kulturlandskap og bebyggelse, men også mot annen lauvskog og oppstrøms mot annen naturtypelokalitet. Berggrunn: diorittisk gneis (Dons & Jorde 1978), men hele området dekkes av tjukke løsmasser i form av hovedsakelig elvetransporterte finsedimenter (Alstadsæter & Vallevik 1983). Bioklima-region: boreonemoral-overgangsseksjon (BN-OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området er flatt, og klassifiseres trolig best som flommark (med mest flommarksskog), men nederst ut mot Drammenselva er det mest delta-karakter. Ved høy vannstand i Drammenselva står trolig hele arealet under vann. Området har en fin vegetasjonssonering, der arealet nedenfor brua har med grusøyrer ytterst mot hovedelva, videre bakover strandsumper hvor særlig kvass-starr dominerer, grassletter med fukteng (fredløs-mjødurt-type) og flommarkskratt med hegg og ulike vierarter *Salix spp.* Ovenfor Hellefossvei-brua er det mest homogen flommarksskog med variert treslagssammensetning (svartor, gråor, hegg, selje, svartvier og andre *Salix spp.*, sparsomt ask, litt osp, og på nordsida noen plantede poppeltrær (usikkert hvilken art)). På fastmark utenfor flommarka er det rik lauv-blandingsskog. Flommarksskogen og flomkrattene er velutviklete, men skogen er generelt ikke spesielt gammel, og virker tydelig påvirket av tidligere tiders bruk (men som nå har vært fraværende i lengre tid). Det er likevel innslag av relativt grove trær, og det finnes en del dødved, i form av både gadd, hogstubber og læger.

Artsmangfold: Artsmangfoldet er samlet sett relativt rikt, men antall sjeldne/spesielle arter er beskjedent. Karplantefloraen har et betydelig antall typiske arter for rik lavlands-flommarksskog og åpen flommark/elvekant, samt noen kulturspredde arter, men sjeldne/spesielle arter er ikke påvist. Lavfloraen virker fattig (men skorpelav er knapt undersøkt). Flommarksskogen har en relativt rik soppfunga, både av typiske jordboende arter tilknyttet vier/selje og or, og vedlevende arter. Blant disse er også noen få uvanlige til relativt sjeldne arter, som skarp orekremle (*Russula alnetorum*) og vedsoppene stankseig (*Marasmius foetidus*), skjellkjuke (*Polyporus squamosus*) og den sjeldne vierkjuke (*Ceriporiopsis balaenae=consobrina*) (VU). Hoenselva opp til fossene er ei viktig gyteelv for sjø-ørret (Gregersen 2013). Trolig kan de fleste av fiskeartene i Drammenselva vandre oppover ved høy vannstand.

Fremmede arter: Ikke undersøkt, men flere finnes sikkert. Noen poppeltrær (art ikke avklart) vokser på nordsiden av elva like oppstrøms brua.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området er i hovedsak intakt, med naturlig vegetasjon og naturlig forstyrrelsesdynamikk. Det er imidlertid også noe inngrep som har en viss negativ innvirkning på naturverdiene. Hellefossveien krysser elva med bru, og i tilknytning til denne er det noe inngrep (bl.a. nylig utbedret noe). Det går også en turvei gjennom området oppover langs elva fra pumpehuset ved Hellefossveien oppover til Allmannsdalen – Sundmoen.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av den i hovedsak intakte "grønne korridoren" langs Hoenselva, og er den nederste av flere sammenhengende naturtypelokaliteter langs elva opp til Søndre Varlo.

Verdivurdering: Dette er et velutviklet og i hovedsak intakt flommarksområde, med variert flommarksvegetasjon med soneringen fra sterkt elvestrømpåvirkete grusøyrer, via åpne gras- og

flomsletter, til vierkjerr og sluttet flommarksskog. Flommarksskog er rødlistet naturtype (kategori NT). Slike miljøer er uvanlige, særlig såpass intakte områder i lavlandet, og selv om artsmangfoldet ikke utmerker seg med spesielle/sjeldne arter, vurderes området som viktig (verdi B).

Forvaltning: Fri utvikling (ingen inngrep) vil være optimalt for å bevare naturverdiene. Det er ikke behov for skjøtsel. Tekniske inngrep i tilknytning til Hellefossveien, strandsonen langs Drammenselva (inkl. evt. tilrettelegging for fiske) og turveien, bør holdes på et minimum.

Kilder

Alstadsæter, I. & Vallevik, P.N. 1983. Hokksund, kvartærgeologisk kart CFG 041042 M 1:20000. Norges Geologiske Undersøkelse.

Artskart 2013. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett.
<http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>

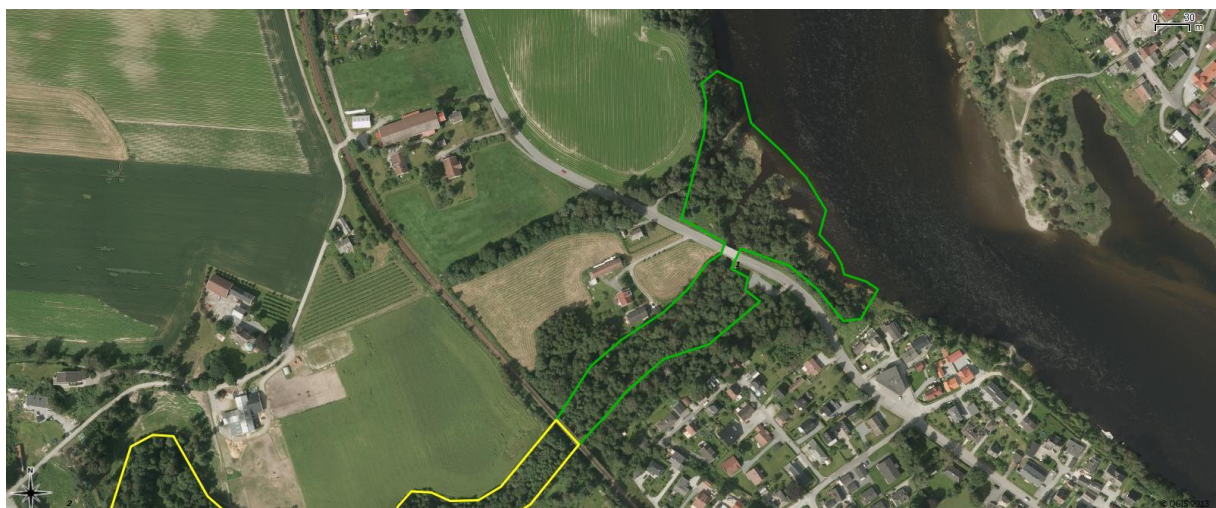
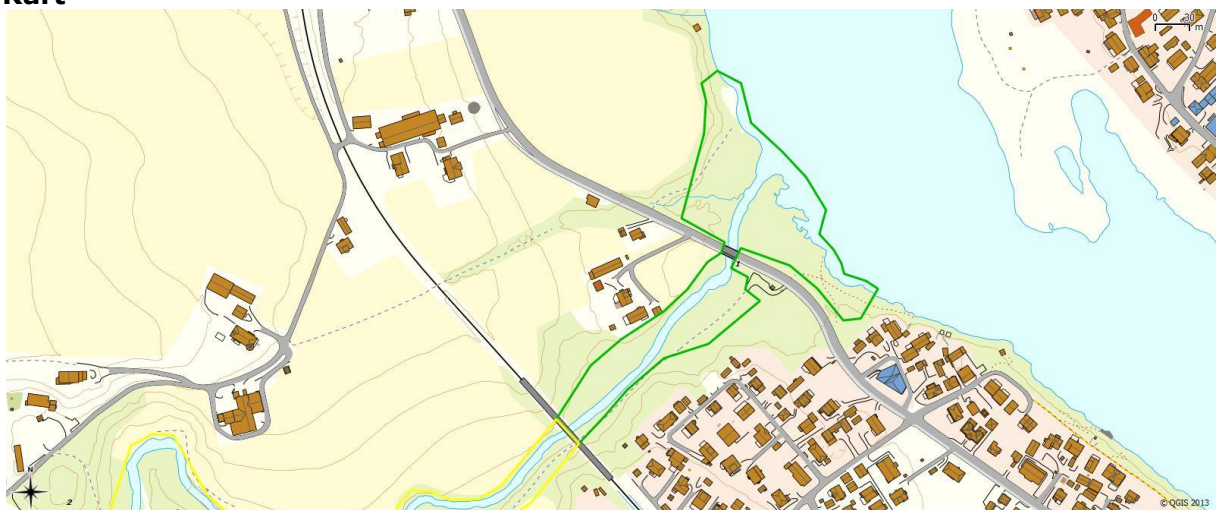
Dons, J.A. & Jorde, K. 1978. Berggrunnsgeologisk kart Skien M 1:250000. Norges Geologiske undersøkelse.

Gregersen, F. 2013. Kartlegging av influensområde for restaurering av Hoen dam, samt noen vurderinger av tiltakets konsekvenser. Multiconsult notat.

Hanssen, E.W. 2003. Naturtypekartlegging av Hoenselva, strekningen Evja-Mølla, Øvre Eiker kommune. HB Naturforvaltning, rapport 006-2003.

Naturbase 2013. Direktoratet for Naturforvaltning, internett.
<http://geocortex.dirnat.no/silverlightViewer/?Viewer=Naturbase>

Kart

Bilder

Venstre: nederst, mot Drammenselva. Høyre: øvre del av lokaliteten.

Vierkjuke (*Ceriporiopsis balaenae* = *consobrina*).
Fotos: Tom H. Hofton 2013.

3.2 Hoenselva ved Hoen

Referansedata

Fylke:	Buskerud	Verdi:	C
Kommune:	Øvre Eiker	Naturtype:	Viktig bekkedrag, Gråor-heggeskog, Bekkekløft, Rik sumpskog
Lokal-ID:	-	Utforming:	-
Gnr./bnr.:	-	Høydelag:	4-55 moh.
UTM (sentral):	32V xxxxx xxxxxx	Bioklima-region:	BN-OC
Areal:	52,0 daa.	Naturbase BN:	BN00047415, BN00047424, BN00047469
Dato feltreg.:	25.6.2013	Prosjekt:	Hoenselva (Multiconsult)
Registrant:	Tom H. Hofton, Finn Gregersen, Even W. Hanssen		

Områdebeskrivelse

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 25.6.2013 på oppdrag fra Multiconsult, og Finn Gregersen (Multiconsult). Tidligere undersøkt av Even W. Hanssen på oppdrag for Øvre Eiker kommune i 2002 og 2003 (Hanssen 2003a, b), som en del av foreliggende beskrivelse bygger på. Hanssen avgrenset flere små naturtypelokaliteter da verdisatt til C (Naturbase 2013: BN00047415, BN00047424, BN00047469, disse skal erstattes av ny beskrivelse). Også oppsøkt av Hanssen og flere andre på enkelte andre besøk seinere. Noen artsfunn ligger på Artskart (2013). Smålokalitetene fra 2002-2003 er i 2013 slått sammen til én samlet lokalitet som omfatter hele elvestrekningen, fordi dette økologisk og forvaltningsmessig er en sammenhengende enhet.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger langs nedre del av Hoenselva, og omfatter en ca 1,4 km lang strekning fra jernbanebrua opp til Svensedammen. Lokaliteten er stort sett smal, grensende mest mot bebyggelse, veier og andre inngrep, dels også mot fulldyrket kulturlandskap og trivielle skogpartier. Elva faller ujevnt, og danner en del stryk og småfusser, samt Hoensfossen ved den gamle Eiker Mølle, som er (til Eiker-bygdene å være) ganske høye fossefall med 7 meters fritt fall. Enkelte steder er det svakt utviklet bekkekløft-topografi. I nedre deler er elva roligere. Berggrunn: diorittisk gneis (Dons & Jorde 1978), skråningene har ulike marine løsmasser og i nedre deler også elvetransporterte sedimenter (Alstadsæter & Vallevik 1983). Det er markerte terrassekanter på breelavsetninger både på nordsiden og sørsiden av elva. Bioklima-region: boreonemoral-overgangsseksjon (BN-OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Vegetasjonen i området er generelt markant kulturpåvirket. Det meste av arealet langs elva dekkes av ulike rike lauvskogstyper med stor treslagsblanding. Vegetasjonen veksler mellom lågurtsskog, høgstaueskog, gråor-heggeskog, litt flommarks- og sumpskog, og vannkantvegetasjon. Det er gråor-hegg-(ask-)skog på fuktig mark (størst areal ved fossefallene i Kantum), små flommarksskogs-arealer nederst, noen små og smale (noen få meters bredde) felt med rik sumpskog (bl.a. svartor), og på brattere terreng lågurt-blandingsskog med bl.a. mye spisslønn og lokalt grandominans (sørsiden nedenfor Hoensfossene). En liten sumpskog ved Kantum med grov svartor og gråor er forringet av flomforebygging, men har fortsatt naturverdi. På sørsiden av elva i øvre del finnes en liten svartor-kildeskog med mye skavgras. "Ren" edellauvskog er ellers dårlig utviklet, men vegetasjonen viser klare fellestrekk med rik edellauvskog, og med lavere kulturpåvirkning ville kanskje betydelige deler av området vært edellauvskogsdominert. Hoensfossene (tre separate fosseløp) er ganske imponerende i flomperioder, med et fritt fall på ca 7 meter. Omkring disse er det mye berg og skrenter. Også videre oppover har elva gravd seg litt ned og danner dels bekkekløft-topografi med små bergskrenter.

Skogbeltet langs elva er ganske smalt, stedvis i nedre del er det fulldyrket åker praktisk talt helt inntil elva. Allmannsdalen har tidligere vært et stort sammenhengende beiteområde, hvor en god del i dag er gjengrodd, men i nyere tid er en del hestebeiter gjenopptatt, hovedsakelig på sørsiden av elva (triviell vegetasjon). På nordsiden av elva ved Mellom-Hoen er det beitebakker med noe bedre kontinuitet (hest og sauebeite). Slikt beitet ravinelandskap er sjeldent i kommunen. Vegetasjonen er imidlertid temmelig triviell og preget av høyt beitetrykk (Hanssen 2003).

Skogen er i hovedsak middelaldrende til ung, og sterkt preget av ulike former for tidligere og nyere bruk. Bl.a. ved Hoensfossen er det ungt lauvkratt under kraftlinjegata (skogen holdes kontinuerlig nede). Strukturen er gjerne flersjiktet og med stor treslagsblanding, men gamle trær og grove trær er fraværende, og det er lite dødved foruten noe helt nydannet vindfall og tynnvirke. Mindre skogpartier i øvre del er litt eldre, med enkelte grøvre trær bl.a. av svartor.

Artsmangfold: Artsmangfoldet er samlet sett som forventet i slike rike elvenære lavlandsskoger, dvs. ganske rikt og variert som følge av variert naturgrunnlag, rikt jordsmonn og gunstig lavlandsklima, men sjeldne/spesielle arter er omtrent fraværende (noe som i hovedsak må tilskrives sterk tidligere og nyere kulturpåvirkning og bruk). Karplantefloraen må anses som temmelig variert og relativt rik, pga. varierte og rike vegetasjonssamfunn, mange kulturlandskapstilknyttede arter, samt en del "møllearter" som har spredt seg fra gamle Eiker

Mølle. Hanssen (2003) nevner 167 karplantearter på strekningen fra Skotselvveien ned til utløpet i Drammenselva, men ingen av disse er spesielt sjeldne. Også mosefloraen er trolig ganske rik og variert, kanskje særlig ved Hoensfossene. Dette er imidlertid dårlig dokumentert (Hanssen (2003) sjekket moser ved Hoensfossene, men påviste ikke spesielle/sjeldne arter). Lav- og sopppfloraen virker ganske ordinær, selv om artsantallet særlig av jordboende sopp er ganske høyt, ikke minst tilknyttet selje/vier og or bl.a. nedenfor Svensedammen (Hanssen 2003, Artskart 2013). Begerfingersopp (*Artomyces pyxidatus*) skal være påvist på gråorstamme ved Hokksund mølle i 1997 (Artskart 2013), men arten er nesten utelukkende knyttet til osp og det kan dreie seg om en feilbestemmelse. Hanssen (2003) nevner at det pga. forurensning er lite vannlevende og vanntilknyttede insekter i elva, og dermed også dårlig næringsgrunnlag for vannfugl. Det er imidlertid i nyere tid observert vintererle ved Hoensfossene. Isfugl ble sett i Hoenselva ved Røren i 1975 (Artskart 2013). Hoenselva opp til fossene er ei viktig gyteelv for sjø-ørret (Gregersen 2013). Trolig kan de fleste av fiskeartene i Drammenselva vandre oppover ved høy vannstand.

Fremmede arter: Ikke spesielt undersøkt, men en del er påvist, bl.a. russekål (HI), kanadagullris (SE), blåhegg (SE). Det er en del hageutkast bl.a. ved Hydro-Textaco stasjonen, og her finnes bl.a. kjempespringfrø (SE).

Bruk, tilstand og påvirkning: Hoenselva er sterkt preget av omfattende tidligere, nyere og pågående bruk/påvirkning. Nedenfor gamle Eiker Mølle ligger Kantum, navneforenkling av Kvantum som viser på kvantumsagene som lå ved elva. På begynnelsen av 1900-tallet ble elva bygget ut for elektrisk kraft, med oppdemming av Svensedammen og rørgate herfra forbi Mølla, ned til kraftverk ved elva mellom Sundt og Mellom-Hoen. I nyere tid er det anlagt kraftlinje over elva ved Hoensfossene. Dagens bruk er omfattende, men varierende. Flere fyllinger finnes langs elva, de største på sørsiden ved Hydro-Textaco-stasjonen nedenfor Mølla. En del av elveleiet er fylt ut og det er forurensningsproblemer. Det er også foretatt en del forbygninger langs elva, dels av mindre privat karakter. I nedre del krysser jernbanebrua elva (stor stålkonstruksjon høyt oppe, liten påvirkning), i øvre del krysser to veier elva og den naturlige elvekantsonen er her svært smal. Hogster er gjort flere steder i nyere tid, både i form av kraftlinje-rydding, vedhogst og andre motiver. Nedre deler grenser mot aktive landbruksarealer (kornåker, beitemark). En turvei går langs sørsiden av elva nederst. Det er også turvei langs nordsiden av elva i øvre del. Det har foregått, og foregår fortsatt, utkasting av hageavfall og søppel flere steder (noe som bl.a. resulterer i spredning av fremmede og svartelistede arter, og forurensning).

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av den i hovedsak intakte "grønne korridoren" langs Hoenselva, som omfatter flere naturtypelokaliteter opp til Søndre Varlo, og ligger mellom to B-naturtypelokaliteter (flommarks/delta nederst mot Drammenselva, og Svensedammen oppstrøms).

Verdivurdering: Hoenselva er en relativt intakt grønn elvekorridor med hovedsakelig ulike rike, høyproduktive lauvskogstyper. Elvestrekningen har ganske variert karakter, bl.a. med et i Eiker-sammenheng ganske høyt fossefall. De rike skogtypene gråor-heggeskog og rik sumpskog finnes på mindre arealer (sistnevnte rødlistet naturtype kategori NT). Skogen er imidlertid ganske ung, området er betydelig påvirket av ulike inngrep (som har hatt og har klar negativ innvirkning på naturverdiene), og sjeldne/spesielle arter mangler. Som naturtypelokalitet betraktet vurderes området derfor som lokalt viktig (verdi C). Det understrekes at området har en viktig funksjon som grønn korridor, og det kan være at viltverdiene er høyere enn naturtypeverdiene.

Forvaltning: Fri utvikling (ingen inngrep) vil være optimalt for å bevare naturverdiene. Det er trolig ikke behov for skjøtsel, men derimot bør gamle fyllinger, fjerning av søppel og hageutkast etc. ryddes/fjernes, og tiltak for å forbedre vannkvalitet gjennomføres. Videre utkast og forurensning må opphøre. Ytterligere tekniske inngrep bør holdes på et minimum, men bruk og vedlikehold av allerede etablerte ferdselsveier og turstier vurderes som uproblematisk. Med oppryddingstiltak og forbedret vannkvalitet vil det også kunne være mulig å restaurere gamle badeplasser langs elva (som ikke vil være til nevneverdig negativ innvirkning på naturverdiene).

Kilder

Alstadsæter, I. & Vallevik, P.N. 1983. Hokksund, kvartærgeologisk kart CFG 041042 M 1:20000. Norges Geologiske Undersøkelse.

Artskart 2013. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett. <http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>

Dons, J.A. & Jorde, K. 1978. Berggrunnsgeologisk kart Skien M 1:250000. Norges Geologiske undersøkelse.

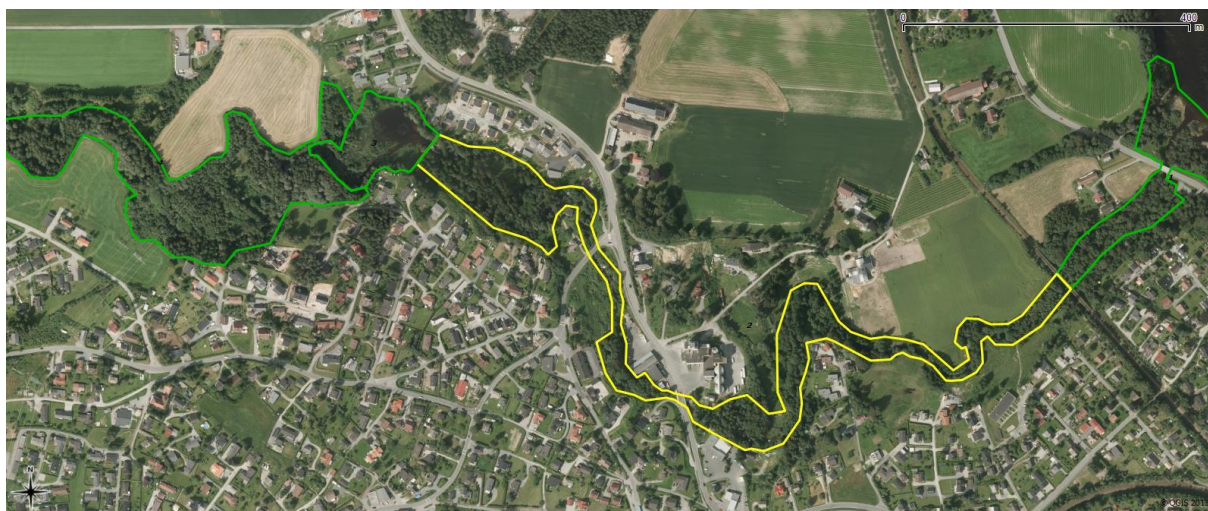
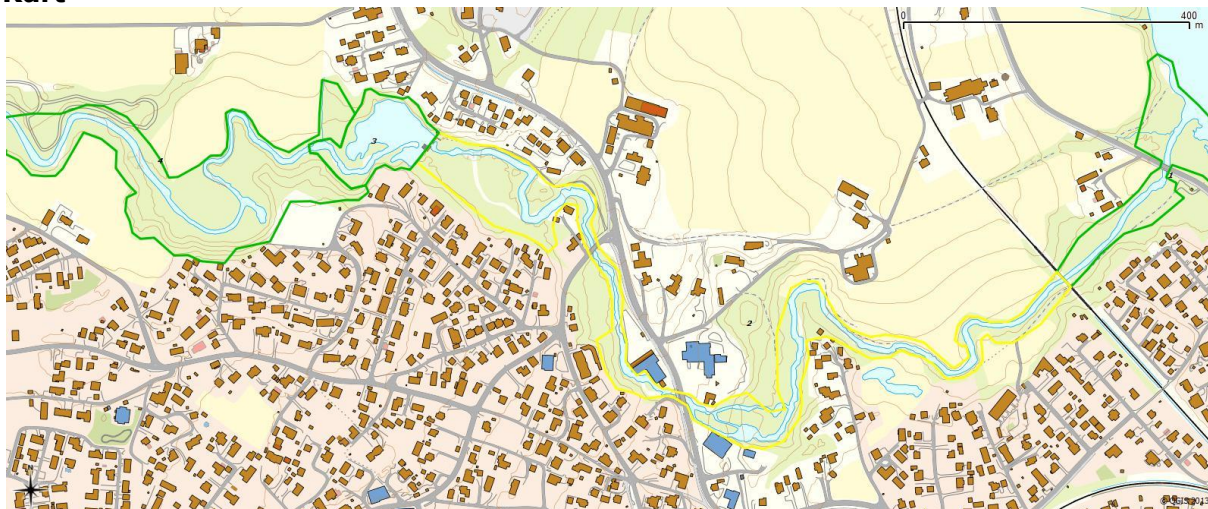
Gregersen, F. 2013. Kartlegging av influensområde for restaurering av Hoen dam, samt noen vurderinger av tiltakets konsekvenser. Multiconsult notat.

Hanssen, E.W. 2003a. Naturtypekartlegging av Svenseløkka-Dammen, Øvre Eiker kommune. HB Naturforvaltning, rapport 004-2003.

Hanssen, E.W. 2003b. Naturtypekartlegging av Hoenselva, strekningen Evja-Mølla, Øvre Eiker kommune. HB Naturforvaltning, rapport 006-2003.

Naturbase 2013. Direktoratet for Naturforvaltning, internett.
<http://geocortex.dirnat.no/silverlightViewer/?Viewer=Naturbase>

Kart

Bilder

Hoensfossene.

Venstre: Frodig lauvskog nedenfor Hoensfossene. Høyre: Hoenselva ovenfor Skotselveien.

Hoenselva nedenfor Svensedammen.
Fotos: Tom H. Hofton 2013.

3.3 Svensedammen i Hoenselva

Referansedata

Fylke:	Buskerud	Verdi:	B
Kommune:	Øvre Eiker	Naturtype:	Kroksjøer flomdammer meandrerende..., dam, flommarksskog
Lokal-ID:	-	Utforming:	-
Gnr./bnr.:	-	Høydelag:	55-60 moh.
UTM (sentral):	32V xxxxx xxxxxx	Bioklima-region:	BN-OC
Areal:	13,1 daa.	Naturbase BN:	BN00047507
Dato feltreg.:	25.6.2013	Prosjekt:	Hoenselva (Multiconsult)
Registrant:	Tom H. Hofton, Finn Gregersen, Even W. Hanssen		

Områdebeskrivelse

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 25.6.2013 på oppdrag fra Multiconsult og Finn Gregersen (Multiconsult) 2013. Tidligere undersøkt av Even W. Hanssen på oppdrag for Øvre Eiker kommune i 2002 (Hanssen 2003), og da avgrenset som naturtype dam med verdi C (Naturbase 2013: BN00047507, denne skal erstattes av ny beskrivelse). Noen artsfunn fra Hanssens undersøkelser ligger på Artskart (2013). Lokaliteten er i 2013 litt utvidet og verdi oppgradert til verdi B som følge av ny vurdering og nye artsfunn. Se også Gregersen (2013) som bl.a. har en grundigere beskrivelse av amfibier og fisk.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i Hoenselva vest for Hoen, og består av selve Svensedammen samt flommarksmiljøene på sør- og vestsiden av dammen og et stykke oppstrøms, dessuten en smal kantsone av flommarksskog. Lokaliteten er avgrenset mot bebyggelse på nord- og sørsiden, bekkedalen med lauvskog på ikke-flompåvirket mark oppstrøms og nedstrøms (andre naturtypelokaliteter). Berggrunn: diorittisk gneis (Dons & Jorde 1978), men området er stort sett dekket av finkornete sedimenter som elva har lagt opp i og oppstrøms dammen. Bioklima-region: boreonemoral-overgangsseksjon (BN-OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Svensedammen er en stor, kunstig dam som ble anlagt på begynnelsen av 1900-tallet for produksjon av elektrisk kraft. Siden da har det foregått sedimentering der elva har lagt igjen sand- og siltbanker som med tiden har utviklet seg til et velutviklet og variert flommarkssystem over en litt lengre strekning fra dammens vestre ende og et stykke oppstrøms. Her er det våtmarks-mosaikk med meandrerende elveløp, elvebrinker, sand- og mudderbanker, flomdammer, vierkratt (bl.a. spredte mandelpil-busker) og åpne flom-enger, siv- og starrsummer, samt noe flommarksskog og gråor-heggeskog med gråor og vier-arter i kantene. Sedimenteringen har ført til at vestre del av dammen i dag er fylt opp, mens nordre og østre del av dammen er dypere og det er fortsatt et ganske stort åpent vannspeil. Det er flere mindre bestand av sjøsivaks, sverdlilje og dunkjevle i vannkanten, sennegrass-summer, mannasøtgras-bestand og mye elvesnelle (i spredning). Demningen er intakt, men noe skrantende. Det er sterk sedimentasjon og gjengroing, og med tiden vil trolig hele dammen fylles opp om det ikke gjøres aktive tiltak.

Artsmangfold: Våtmarks- og flommarksfloraen er godt utviklet, med mange typiske arter for slike miljøer. Nevnes kan bl.a. sjøsivaks, skogsivaks, sverdlilje, dunkjevle, elvesnelle, langstarr, gulldusk, fredløs, bekkedarse, springfrø, maigull, bekkeveronika, bekkeblom, bekkestjerneblom, saftstjerneblom (trolig), og i flomdammene er det stedvis mye vanlig andemat og noe sprikevasshår. En del mandelpil-busker (VU) samt småslirekne (NT) er de mest interessante påviste artene. Kryptogamfloraen (sopp, lav, moser) virker ganske ordinær. Området har trolig en rik insektfauna, bl.a. øyestikkere (men ingen sjeldne/spesielle er påvist, og dårlig vannkvalitet inntil ganske nylig har sikkert virket negativt inn på insekt- og vanddyrfaunaen). Det er påvist rikelig småsalamander (NT) og buttsnutefrosk i flomdammene (Gregersen 2013). Det ble observert sportegn etter bever flere steder.

Fremmede arter: Ikke nærmere undersøkt, men flere finnes sikkert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Selv om dammen er kunstig anlagt, har vegetasjonen et stort sett naturlig preg, og området er lite påvirket av inngrep i nyere tid. Vannkvaliteten har imidlertid vært dårlig i lang tid, men er trolig i klar forbedring. Området ble tidligere mye brukt som bade- og friluftsområde av folk i nærmiljøet, men preges nå av gjengroing. Ei kraftlinje krysser dammen.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av den i hovedsak intakte "grønne korridoren" langs Hoenselva, og er en av flere sammenhengende naturtypelokaliteter langs elva opp til Søndre Varlo.

Verdivurdering: Svensedammen og partiet oppstrøms utgjør et velutviklet og variert våtmarksmiljø med åpen dam, aktiv flommark, meandrerende småelv, flomdammer, sand- og mudderbanker, vierkratt, siv- og starrsummer, åpne flom-enger, og et tilhørende relativt rikt arts mangfold. Her er også flere rødlistede naturtyper: flommarksskog (NT), mandelpilkratt (NT),

grokksjøer, meandere og flomløp (EN). Selv om miljøet er kunstig skapt for ca 100 år siden er dette et verdifullt naturområde, og vurderes som viktig (verdi B).

Forvaltning: Flommarksmiljøet i sør- og vestenden av dammen og oppstrøms bør underlegges fri utvikling (ingen inngrep) for best mulig å bevare naturverdiene. Sedimenteringen er imidlertid betydelig, og på litt sikt vil dammen gradvis fylles igjen, noe som vil redusere naturverdiene. Det bør derfor gjennomføres fjerning av sedimenter fra dammen for å opprettholde vannspeilet på nåværende nivå. Dette må gjennomføres skånsomt (masseopptak kun på enkelte punkter av dammens dypere partier, høst/vinter (hvis praktisk mulig), mest mulig av naturlig vegetasjon må stå urørt, og det er svært viktig at tekniske inngrep minimeres (bl.a. må flommarka i sør- og vestenden av dammen og oppstrøms ikke berøres av inngrep)). I tillegg bør vannkvaliteten i vassdraget forbedres så mye som mulig. Evt. etablering av fisk i dammen vil være en trussel mot bl.a. salamander, og det bør vurderes å holde dammen fri for fisk (hvis praktisk mulig – bl.a. er det elvemusling oppstrøms, og elvemuslingen er avhengig av ørret).

Trusler: Fysiske inngrep, hogst, endring av vannføring (inkl. senkning av dammen).

Kilder

Artskart 2013. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett.
<http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>

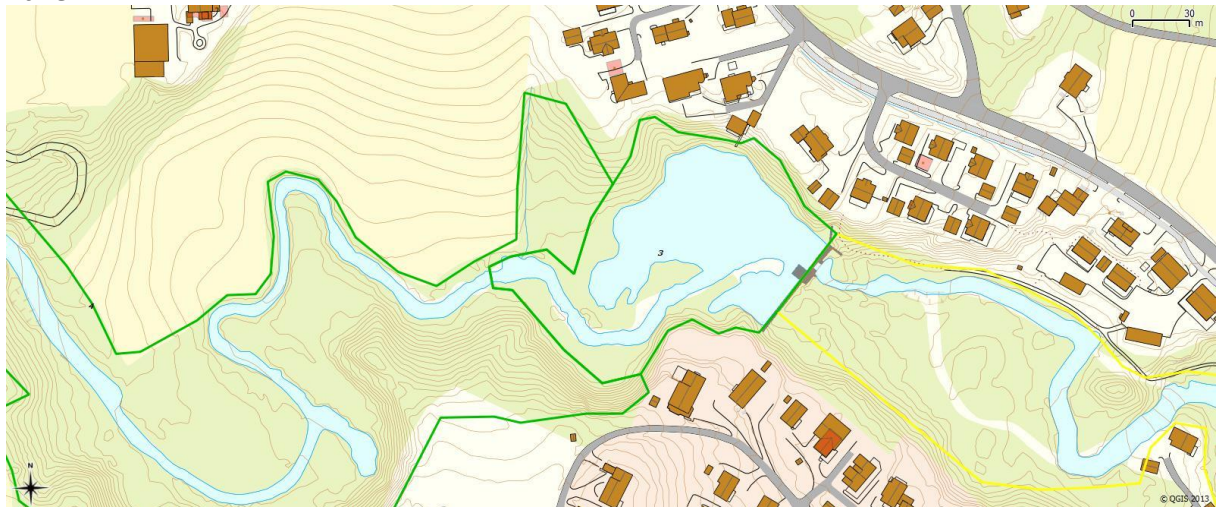
Dons, J.A. & Jorde, K. 1978. Berggrunnsgeologisk kart Skien M 1:250000. Norges Geologiske undersøkelse.

Gregersen, F. 2013. Kartlegging av influensområde for restaurering av Hoen dam, samt noen vurderinger av tiltakets konsekvenser. Multiconsult notat.

Hanssen, E.W. 2003. Naturtypekartlegging av Hoenselva, strekningen Evja-Mølla, Øvre Eiker kommune. HB Naturforvaltning, rapport 006-2003.

Naturbase 2013. Direktoratet for Naturforvaltning, internett.
<http://geocortex.dirnat.no/silverlightViewer/?Viewer=Naturbase>

Kart

Bilder

Venstre: Svensedammen. Høyre: Flomdam ved innløpet til Svensedammen.

Venstre: Svensedammens innløpsparti. Høyre: Mandelpil.

Hoenselva litt ovenfor Svensedammen.

Hoenselva et stykke ovenfor Svensedammen.
Fotos: Tom H. Hofton 2013.

3.4 Hoenselva oppstrøms Svensedammen

Referansedata

Fylke:	Buskerud	Verdi:	B
Kommune:	Øvre Eiker	Naturtype:	Viktig bekkedrag
Lokal-ID:	-	Utforming:	-
Gnr./bnr.:	-	Høydelag:	55-80 moh.
UTM (sentral):	32V xxxxx xxxxxx	Bioklima-region:	BN-OC
Areal:	60,4 daa.	Naturbase BN:	BN00047504, BN00047505, BN00047510
Dato feltreg.:	25.6.2013	Prosjekt:	Hoenselva (Multiconsult)
Registrant:	Tom H. Hofton, Finn Gregersen, Even W. Hanssen		

Områdebeskrivelse

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 25.6.2013 på oppdrag fra Multiconsult og Finn Gregersen (Multiconsult) 2013. Tidligere undersøkt av Even W. Hanssen (Hanssen 2003), som avgrenset tre små naturtypelokaliteter i området (Naturbase 2013: BN00047504, BN00047505, BN00047510, disse skal erstattes av ny beskrivelse). Disse tre lokalitetene er etter 2013-kartleggingen inkludert i en større samlet lokalitet, og verdi oppgradert til B som følge av ny kunnskap og ny vurdering.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger langs Hoenselva fra Svensedammen oppstrøms til Søndre Varlo, og består av en ca 700 m lang strekning langs elva. Elvedalen er her ganske markert (ravine), med høye skråninger opp på sørsiden og slakere på nordsiden, men ganske flat og bred dalbunn med vide elvesletter. I øvre del er det tendenser til bekkeløfttopografi, med noe bergvegger. Elva renner for det meste i småstryk, men flater ut i nedre del, og danner der meandrerende, stilleflytende elveløp. Lokaliteten er avgrenset mot fulldyrket kulturlandskap på sidene, ung plantegranskog oppstrøms, og mot Svensedammen naturtypelokalitet nedstrøms. Berggrunn: diorittisk gneis (Dons & Jorde 1978), men området er stort sett dekket av finkornete marine sedimenter som er ravinert. Bioklima-region: boreonemoral-overgangsseksjon (BN-OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Elvedalen dekkes i hovedsak av ulike typer rik og frodig lauv-blandingsskog med stor treslagsblanding (spisslønn, gråor, selje, osp, bjørk, litt ask, hegg, rødhyll, gran, sparsomt furu, enkelte småplanter eik). Minre partier er grandominert. Skråningene har gjerne mosaikker av lågurtskog og høgstaudeskog, mens det på de flattere elveslettene i dalbunnen i tillegg står en del gråor-heggeskog (flommarkstypen med strutseving) og mindre smale felt rik sumpskog (med bl.a. svartor). Flere steder ved foten av de bratte skråningene er det små kildehorisonter der grunnvann presses fram, med bl.a. skavgras. I brattskråningene (finkornet, sandblandet leire) er det flere steder også aktive utrasingsfelt (leirskredgrop), og mye gråor i suksesjonsskog i tilknytning til slike. I øvre del, i terreng med bekkeløft-topografi, er det ganske tørr lågurtskog og en del halvrike bergskrenter. I nedre del er det som følge av kulturpåvirkning større, åpne gras-enger i dalbunnen. Skogstrukturen er "rotete", men generelt variert og sjiktet. Mye er 30-50 årig (og delvis yngre) suksesjonsskog dominert av yngre til middelaldrende gråor og bjørk, men det er også en god del eldre-halvgammel skog med stor osp og svartor, høyreist og grov gran og dels furu. Det er mye dødvedansamlinger i elva som følge av utrasninger og småflommer, men ganske lite inne i skogen. Under kraftlinja som krysser området holdes skogen nede, og det er tett, ung lauvsuksesjon.

Artsmangfold: Artsmangfoldet er omtrent som forventet i slike rike elvenære lavlands- og ravineskoger, dvs. ganske rikt og variert som følge av variert naturgrunnlag, rikt jordsmonn og gunstig lavlandsklima, men sjeldne/spesielle arter er omtrent fraværende (noe som i hovedsak må tilskrives sterk tidligere og nyere kulturpåvirkning og bruk). Dette gjelder både karplanter og andre artsgrupper. Det er imidlertid potensial for spesielle arter, kanskje særlig blant moser. Stor ospeildkjuke (*Phellinus populicola*) ble sett på grov osp. Det er sportegn etter bever flere steder. Elvemusling (VU) er tidligere registrert litt lenger oppe i elva (Artskart 2013), og elvestrekningen innenfor lokaliteten synes også godt egnet for arten (men uvisst om vannkvaliteten er tilfredsstillende, og arten er foreløpig ikke påvist her).

Fremmede arter: Ikke nærmere undersøkt, men flere finnes sikkert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området er tydelig preget av omfattende tidligere og nyere bruk (bl.a. er mye av skogen temmelig ung), men selve elva og naturmiljøet er i hovedsak intakt, bl.a. synes det ikke å være gjort tekniske inngrep av betydning (foruten kraftlinja som krysser over). Det går noen stier ned til elva fra sørsiden i nedre del. Vannkvaliteten har i Hoenselva vært dårlig i lengre tid, men en kjenner ikke til status for dagens tilstand. Det er noe søppel stedvis.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av den i hovedsak intakte "grønne korridoren" langs Hoenselva, og er en av flere sammenhengende naturtypelokaliteter langs elva mellom Søndre Varlo og utløpet i Drammenselva.

Verdivurdering: Hoenselva er en relativt intakt grønn elvekorridor med hovedsakelig ulike rike, høyproduktive lauvskogstyper. Elvestrekningen som her er avgrenset er en godt utviklet og ganske variert småelv-ravinedal, med varierte og rike skogsamfunn, intakt elvemiljø (bl.a. fine meanderende partier) (foruten noe dårlig vannkvalitet), større flate elvesletter i dalbunnen, og aktiv ravinering i sidene. Skogen er imidlertid betydelig preget av tidligere tiders bruk, og mangler gammelskogskvaliteter (selv om det er en god del eldre-halvgammel skog). Høyproduktiv mark gir imidlertid rask selvrestaurering til en mer naturskogsner tilstand om skogen får stå urørt, og området har meget godt restaureringspotensial i så måte. Samlet sett vurderes området (under noe tvil) som viktig (verdi B). Det kan være at viltverdiene er høyere enn naturtypeverdiene.

Forvaltning: Fri utvikling (ingen inngrep) vil være optimalt for å bevare naturverdiene, og en forutsetning for selvrestaurering til mer naturskogsner tilstand. Det er trolig ikke behov for skjøtsel, men søppel bør fjernes, det samme gjelder evt. hageavfall-utkast (ikke observert, men kan hende forekommer). Vannkvaliteten bør forbedres så mye som mulig.

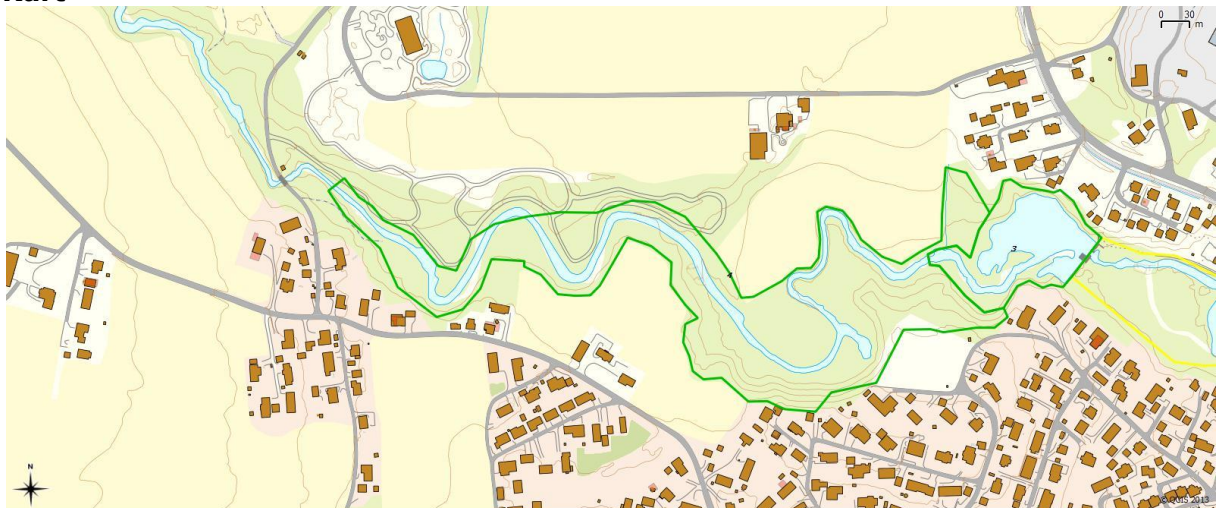
Kilder

Dons, J.A. & Jorde, K. 1978. Berggrunnsgeologisk kart Skien M 1:250000. Norges Geologiske undersøkelse.

Hanssen, E.W. 2003. Naturtypekartlegging av Hoenselva, strekningen Evja-Mølla, Øvre Eiker kommune. HB Naturforvaltning, rapport 006-2003.

Naturbase 2013. Direktoratet for Naturforvaltning, internett.
<http://geocortex.dinrat.no/silverlightViewer/?Viewer=Naturbase>

Kart

Bilder

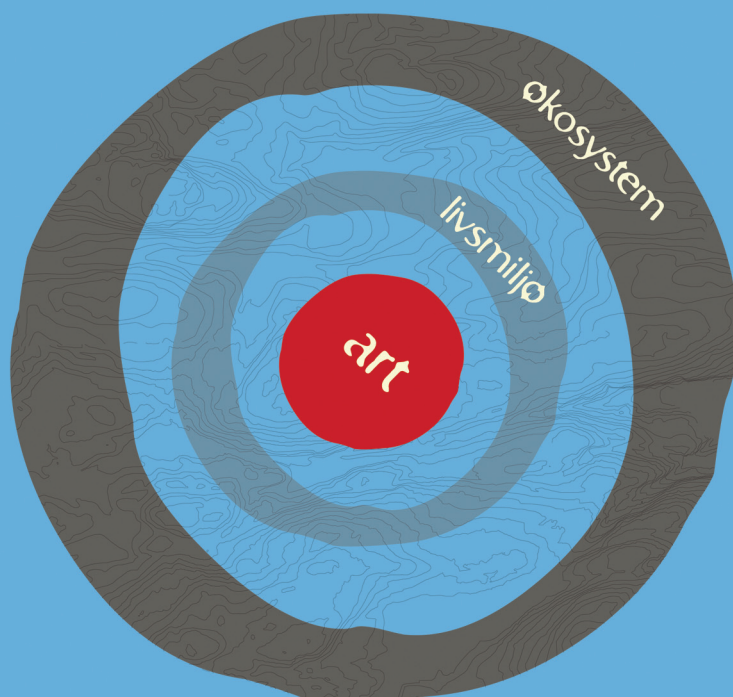
Hoenselva et stykke ovenfor Svensedammen.

Hoenselva et stykke ovenfor Svensedammen.
Fotos: Tom H. Hofton 2013.

4 Referanser

- Alstadsæter, I. & Vallevik, P.N. 1983. Hokksund, kvartærgeologisk kart CFG 041042 M 1:20000. Norges Geologiske Undersøkelse.
- Artskart 2013. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett.
<http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>
- Dons, J.A. & Jorde, K. 1978. Berggrunnsgeologisk kart Skien M 1:250000. Norges Geologiske undersøkelse.
- Gregersen, F. 2013. Kartlegging av influensområde for restaurering av Hoen dam, samt noen vurderinger av tiltakets konsekvenser. Multiconsult notat.
- Hanssen, E.W. 2003. Naturtypekartlegging av Hoenselva, strekningen Evja-Mølla, Øvre Eiker kommune. HB Naturforvaltning, rapport 006-2003.
- Hanssen, E.W. 2003a. Naturtypekartlegging av Svenseløkka-Dammen, Øvre Eiker kommune. HB Naturforvaltning, rapport 004-2003.
- Hanssen, E.W. 2003b. Naturtypekartlegging av Hoenselva, strekningen Evja-Mølla, Øvre Eiker kommune. HB Naturforvaltning, rapport 006-2003.
- Naturbase 2013. Direktoratet for Naturforvaltning, internett.
<http://geocortex.dirnat.no/silverlightViewer/?Viewer=Naturbase>

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>